

ПРАВО ТА ПОЛІТИКА

УДК 352/354

Кравцова З. С. — кандидат юридичних наук, асистент кафедри конституційного права Юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ

Зарубіжні теоретико-правові традиції організації державної влади

Стаття присвячена висвітленню зарубіжних філософських і теоретико-правових традицій організації державної влади. Розглянуто юридичну сутність державної влади та її інтерпретацію на різних етапах розвитку людства. Визначено питання взаємозв'язку державної влади зі світоглядними соціальними орієнтирами. З'ясовано взаємозв'язок державної влади й суспільства, аргументовано необхідність упорядкування в наукову систему знання про владу та зробити їх надбанням громадян з метою більш організованого, культурного, цивілізованого, забезпеченого та вільного життя. Сучасні демократичні процеси вимагають від влади управління з мінімальним застосуванням сили. Громадяни посттоталітарних суспільств досі схильні ототожнювати силу і владу, перехід до нового сприйняття влади потребує тривалого часу, зміни поколінь. Саме такі процеси ми спостерігаємо в сучасній Україні. Суспільство виборює свободу від тотальної влади. Свідченням зазначеного є такі політичні події, як Помаранчева революція 2004 року та Революція гідності 2014 року. Для України, яка знаходиться на етапі реформ, історичний та сучасний досвід організації державної влади зарубіжних країн саме в ціннісному аспекті має важливе значення, оскільки зміни мають стосуватися всіх сфер суспільного життя та реалізації влади як на центральному, так і на місцевому рівнях.

Ключові слова: теоретико-правові традиції; влада; становлення; організація; державна влада; історичний розвиток.

Постановка проблеми. На всіх етапах історичного розвитку суспільства та держави таке явище, як влада, завжди було об'єктом наукових досліджень. Протягом тисячоліть людство послідовно формувало своє відношення до влади.

В Стародавньому Китаї ідеологія царської влади була розроблена в працях Конфуція, Лао-Цзи, Мо-Ді, Шан Яна, Хань Фей та інших. Так, китайський філософ Конфуцій у своїй праці «Лу ньуй» наголошував на необхідності високих моральних якостей правителя: «Правитель, що поклався на добро, є подібним Полярній зірці, що завмерла на своєму місці серед інших сузір'їв, які крутяться навколо неї» [1, с. 20]. Велике значення також філософ приділяв правовому закріпленню статусу правителя, зокрема його процесуальній діяльності, себто

ритуалу. Для сучасної ситуації в Україні актуальним є сприйняття поради Конфуція правителю в управлінні справами. Так, «Якщо звеличувати та поставити чесних над безчесними, то народ прийде до покори. Якщо ж звеличувати безчесних, ставлячи їх над чесними, то народ не підкориться», «Будь з ним серйозним, і він тебе вшанує; дотримуй борг сина та батька, і він буде відданим; звелич здібних, навчи невдах, і народ стане натхненним» [1, с. 23–24]. Організація сучасної влади в розвинутих країнах світу відповідає висловлюванню філософа Лаоцзи, який наголошував на такому: «Найкращим правителем є той, про якого народ знає лише те, що він існує. Дещо гіршими є ті правителі, які вимагають від народу їх любити та звеличувати. Ще гіршими – ті правителі, яких народ боїться, і найгіршими з правителів є ті, котрих народ зневажає». Зневажає ж народ того, хто, згідно з «Дао де цзин», зневажає сам народ [2, с. 14, 32]. Світовий історичний досвід підтверджує думку, що якщо благородні та мудреці керують нерозумними та низькими, то домінує порядок. Якщо ж нерозумні та низькі керують благородними та мудрецькими, то буде смута. Саме тому всі правителі мають бути самі мудrimi, шанувати досвідчених і мудрих і тільки за таких умов є можливість ефективно управляти країною. Безумовно розкриття проблематики зарубіжних традицій організації державної влади тісно пов'язано з питаннями філософії права, історії держави та права, державного (конституційного) права зарубіжних країн тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З огляду на наведене науково-теоретична основа цієї публікації включає значний масив доктринальних праць різних науковців, правознавців як із загальної теорії держави та права, так і галузевих юридичних наук. Питанням зарубіжних філософських та теоретико-правових традицій організації державної влади присвячували свої праці, що вже є класикою Ж. Боден, А. Гамільтон, Г. Гегель, Т. Гоббс, Г. Гроцій, Л. Дюї, Т. Джефферсон, Г. Єллінек, І. Кант, Дж. Локк, Ш. Л. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо та інших вчених.

Розвиток людства, глобалізаційні процеси в світі є новими викликами, ті системні винаходи, такі як розподіл влади, класичні виборчі системи більше не гарантують дійсної демократії, тому вчені знов і знов повертаються до тематики філософських вчень, історичних фактів організації та здійснення державної влади.

Серед вітчизняних вчених, що торкалися даної проблематики І. Забокрицький, В. Ковальчук, М. Козюбра, А. Колодій, В. Копейчиков, О. Копиленко, О. Мурашин, Н. Оніщенко, Н. Пархоменко, О. Петришин, В. Погорілко, П. Рабінович,

О. Скакун, В. Скрипник, О. Скрипнюк, Ю. Шемшученко, О. Щербанюк та ін.

Метою цієї статті є розкриття зарубіжних історичних традицій організації та функціонування державної влади та визначення перспектив утвердження цінностей державної влади на українському ґрунті.

Виклад основного матеріалу. Влада як унікальний соціальний феномен історично передує державі й політиці. Вона знаходить своє коріння в первісному устрої життя людей, закладається в самий фундамент базової організації їхнього життя й побуту, сходиться до первісної родини, роду, племені, до матриархату й патріархату.

Уявляється закономірним, що в IV столітті до н.е. Арістотель говорив про владу господаря й науку про владу господаря. Приблизно в той же історичний час в Китаї у «Книзі правителя області Шан» особливо підкреслювалася роль влади, а в Індії в «Артхашастрі» роз'яснювалося значення спеціалізованої науки – «вчення про державне керування» [3, с. 65]. Слід підкреслити і той факт, що якщо в IV ст. до н.е. в існуючих тоді державах усвідомлювалася особлива роль державної влади, то про «політичну владу» взагалі не йшлося. Є доцільним сьогодні упорядкувати та привести обґрунтування наукової системи знання про владу і зробити їх надбанням наших сучасників з метою якісно іншого, більш організованого, культурного, цивілізованого, забезпеченого та вільного життя людини.

Уявляється важливим навести слова римського оратора Марка Тулія Цицерона, який у своїй роботі «Про державу» зазначає, що найкращим державним устроєм є такий, що містить суміш царської влади, влади оптиматів і влади народу, оскільки кожен з державних устроїв має певні вади, адже «...з названих видів державного ладу немає жодного, який би не вів по крутому і слизькому шляху до того чи того нещастя» [4, с. 51]. Про владу царя і князів він говорив: «Горе тобі, земле, коли цар твій отрок, і коли князі твої їдять рано! Благо тобі, земле, коли цар у тебе зі шляхетного роду, і князі твої їдять вчасно, для споживання, а не для насичення!» [4, с. 248].

Доречним є згадування думки Макіавеллі щодо моделі абсолютного монарха, яку він виклав у трактаті «Державець», який за допомогою будь-яких засобів – жорстокості і обдурювання, демагогії і підступності, хитрості і наклепу – об'єднує і перетворює суспільство, попри протидію ворогів. Як зазначається в трактаті: «Слід знати, що з ворогами можна боротися двома способами: по-перше, законами,

по-друге, силою. Перший спосіб притаманний людині, другий – звіру; оскільки першого часто недостатньо, то доводиться застосовувати другий. Саме тому державець повинен засвоїти те, що закладено в природі і людини, і звіра... З усіх же звірів хай державець стане подібним двом: левові та лисиці. Лев боїться пасток, а лисиця – вовків, отже, слід походити на лева, щоб налякати вовків, і на лисицю, щоб не потрапити до пастки. Той, хто завжди є подібним леву, може не побачити пастку. Отже, розумний правитель не може і не повинен залишатися вірним своїй обіцянці, якщо це зашкоджує його інтересам і якщо відпали причини, що змусили його щось пообіцяти» [5, с. 84–85].

Такі ідеї не сприймалися іншими філософами, так і окремими правителями. Так, критикуючи Н. Макіавеллі, король Пруссії Фрідріх II Великий у своїй роботі «Анти-Макіавеллі» наголошував на необхідності чесності державця у зовнішній політиці, адже чесність «...схожа на просту та природну їжу, яка є корисною для будь-якого організму, адже вона зміцнює тіло, не розпалюючи його. Державцю, чесність якого відома кожному, без сумніву, буде довіряти вся Європа. Він без омані буде щасливим та могутнім – лише завдяки своїй доброчесності» [6, с. 411].

Приділяв король увагу й вірним помічникам державця: «Розумні державці для управління державними справами всередині країни вибирали людей, які мали чесне серце, і, навпаки, тим, хто славився гострим розумом, доручали вести переговори з представниками іноземних держав. Адже всередині держави не потрібно нічого, крім порядку та правосуддя, і для управління потрібною є лише чесна людина, але якщо потрібно спонукати до чогось сусідні держави, то тут доречним є не стільки чесність, скільки хитрість та дотепність. Мені здається, що державець, як би не старався, неспроможний винагородити достатньою мірою тих, хто служить йому вірно та з осердям. Якщо міністри розуміють, що доброчесність відкриває для них шлях до благополуччя, то вони не звернуть з дороги благочестя, але віддадуть перевагу благодіянням свого владики перед підкупом чужого двору» [6, с. 391–392]. Ці слова є визначальні для утвердження суверенітету і незалежності України, тому боротьба за владу не повинна призводити до втрати суверенітету і історично сформованих цінностей і надбань українського народу. І цьому сенсі актуально навести думку американського просвітителя Б. Франкліна (1706–1790), який виступаючи проти свавілля королівської влади, яка може зробити із підданим будь-що, революціонізувавши його, зазначав: «Позбавте його Вашого благовоління, усуньте його від

займаних посад, накладіть лапу на його прибутки, і Ви скоро побачите його в рядах опозиції» [7, с. 120]. Саме тому мають бути спільні незмінні цінності як у народу, так і у влади, що сприятиме якісному забезпеченню благ і потреб людини.

Історично парламент за своїм змістом являв збори вільних чоловіків, які знаходили право, і могли не лише формувати майбутні рішення, а й звертатися до природного права як до іншої опори, що і забезпечувало легітимність рішень. Збільшення державно встановленого права призводило до поширення повноти влади правителів. Разом з тим в християнському вченні основи легітимного панування залишалася залежними від божественного права. Ця традиція була зламана Ніколо Макіавеллі. Право беззастережно мусило слідувати владі. Богу в цій системі не залишалося більше місця, а релігія використовувалася лише для того, щоб стабілізувати панування [8, с. 46].

Значним каталізатором поглиблення цієї тенденції стали громадянські війни XVI–XVII ст. у Франції та Англії. У Франції Жан Боден вказав на необхідність примусового примирення сторін міжконфесійної громадянської війни. З його праць «Шість книг про державу» (1676) почалось обґрунтування вчення про суверенітет як абсолютну незалежну владу. Його ідеалом став монарх, який мав бути абсолютним сувереном, тобто правити у відриві від усіх прав [9, с. 159–162].

Підтримував аналогічну позицію і Томас Гоббс, який також ставив необмежену повноту влади правителів на вищий щабель. Щоб гарантувати вічний мир, не допустити громадянської війни, він вимагав невідомої до того часу концентрації влади в особі монарха, який повинен стати смертним богом, щоб зберегти безпеку кожного жителя і закінчити війну всіх проти всіх. А відтак, правопорядок був результатом абсолютного механізму влади, який забезпечував безпеку і порядок. Гоббс зафіксував зміст свого вчення в засаді – сила встановлює правду в нормі.

З розвитком наукових досліджень виникає думка щодо закономірності всіх природних процесів, відображенням яких і мають бути юридичні закони. На відміну від Середньовіччя держава виступала не як організація, що встановлювала правду, а як раціонально сконструйована машина. Конфесійний розкол продемонстрував згубність подальшого поєднання світської та духовної влади. Як результат, відбулось звільнення політики від релігії та її концентрації на державних завданнях. Однак глибина регулювання правил поведінки інколи приймала алогічний характер. Так, наприклад в Німеччині, регламентація і опіка в

подробностях буденного життя мали робити щасливими громадян та забезпечувати загальний добробут. Керівництво держави регламентувало фактичні всі питання, включаючи і прогулянки громадян.

Важливо проаналізувати і розуміння категорії влади в різних аспектах. В Енциклопедичному соціологічному словнику в статті «Влада» Л. Мамут досить влучно відзначає, що пильне вивчення різноманітних проблем влади незмінно супроводжує всю історію світової соціально-філософської й юридичної думки [10, с. 100]. Процес дослідження різних аспектів влади дозволив висувати різноманітні, інколи суперечливі трактування генези і природи влади, методики та критеріїв її аналізу, взаємозалежність з іншими суспільними та правовими явищами. Нині розробка комплексної розгорнутої наукової теоретичної концепції влади, що точно і обґрунтовано розкриває зміст сучасної державної влади в усіх її розрізах, продовжує залишатися важливим актуальним завданням державознавців всього світу.

Понад сто років тому В. Даль писав, що влада – це право, сила і воля над чимось, свобода дій і розпоряджень; начальствування; керування; начальство, начальник або начальники [11, с. 522].

Вивчаючи питання влади й опрацьовуючи надбання багатьох світових дослідників, В. Виноградов і Н. Головін пишуть, що феномен влади є, мабуть, найсуперечливішим і непередбаченим у суспільному житті. Її сутнісні характеристики охоплюють великий спектр фізичних, кольорових та інших гам: деспотична, авторитарна, демократична, «кривава», «коричнева», «тупа» влада, елітарна, бюрократична і т.ін.

Наприклад, Локк виділяв такі види влади: абсолютна (необмежена), деспотична, божественна (бога), вища (більш висока), цивільна (людська), природна (природна), монархічна, обмежена, батьківська (батька), патріархальна, політична, справедлива й несправедлива, суверенна (верховна влада, панування), тиранічна, пана над рабом, посадової особи, чоловіка над дружиною (Адама над Євою, подружня), правителя (урядова, державна), у державі (законодавча, виконавча), хазяїна над слугами, над життям і смертю іншого, над власним життям [12, с. 657].

У самих цих визначеннях влади міститься та основна якість, що була визначальною в різні періоди розвитку конкретної держави. Англієць лорд Ектон пустив по світу крилату фразу: «Влада – це зло, абсолютна влада – зло абсолютне». М. Бакунін у категоричній формі проголосив, що влада завжди аморальна.

Англійський соціолог Р. Мартін писав, що влада, як і любов, – це слово, що постійно використовується в повсякденній мові, інтуїтивно розуміється і не чітко визначається.

Звертаючись до аналізу величезного теоретичного світу влади і ще більш всеохоплюючого світу самої практики влади в усіх її типах, видах і різновидах, ми бачимо неосяжні прояви влади в людському житті та незлічимі ідеї, уявлення, поняття, концепції, доктрини, вчення, які відображають і характеризують владу.

Влада (англ.: право керування – power, authority; панування – rule; грец. – kratos; лат. – auctoritas, imperium; нім. – macht; ісп. – poder; італ. – domino, potere; франц. – pouvoir; португ. – poderio; есперанто – potenco) у своїх головних значеннях – це:

а) здатність, право і можливість тих або інших осіб, органів, установ, систем розпоряджатися ким-небудь, чим-небудь; впливати на долі, поведінку та діяльність конкретних людей, їх спільностей і інститутів за допомогою різного роду засобів – права, авторитету, волі, примусу;

б) державне, політичне, економічне, духовне та інше панування над людьми;

в) система відповідних державних або інших управлінських органів;

г) особи, органи, установи, наділені відповідними державними, адміністративними та іншими повноваженнями;

д) монарх, диктатор, полководець тощо, який одноосібно розпоряджається долями і життями багатьох людей [13, с. 75].

Разом з тим, саме влада – це порядок, збереження цілісності держави, її культури, традицій, забезпечення її життєдіяльності. Безвладдя загрожує будь-якому суспільству анархією, розвалом, занепадом і зникненням. Правильно зазначив Р. Арон, що будь-яка влада здається кращою під час відсутності влади. Більшість сучасних учених у найзагальнішому вигляді уявляють владу як здатність одних індивідів контролювати дії інших. Однак у вчених немає згоди в тому, як здійснюються відносини влади і який характер має цей контроль [14; 15].

Одне з найвідоміших визначень влади запропонував Макс Вебер. Він зазначав, що влада – це можливість для однієї людини або групи людей реалізувати свою власну волю в спільній дії навіть всупереч опору інших людей, що беруть участь у зазначеній дії [16, с. 150]. Таке визначення можна застосувати до відносин між двома партіями. Мається на увазі, що одна з них здійснює владу над іншою. Влада може бути заснована на застосуванні сили, пов'язана із займаною політичною посадою, успадкованим авторитетом або

авторитетом статусу, як, скажімо, влада вчителя над учнем, і з багатьма іншими критеріями.

Що являє собою влада, коли йдеться про більші групи, наприклад, спільноти і суспільства? Талкотт Парсонс характеризує її як здатність суспільства мобілізувати свої ресурси заради досягнення поставлених цілей [17, с. 482]. Парсонс порівнює владу з грішми, оскільки вона також є одним із видів ресурсів. Крім того, влада – це дієвість організованої системи, здатність приймати загальнообов'язкові правила, забезпечувати громадський порядок, захищати свою територію і суверенні права від ворогів.

Н. В. Юськів вказує на те, що державна влада як філософсько-правова категорія виступає універсальним явищем, що упорядковує й організовує суспільні відносини, формуючи адекватну картину правової реальності шляхом визнання загального апіорного розумно-етичного порядку на основі принципів свободи і рівності, захищає і встановлює природно-правовими засобами межі існування свободної волі особистості. Для побудови ідеальної моделі державної влади інтегратором слугують феномени справедливості і свободи. У цих концептуальних конгломератах відображається невмируща, вічно жива, безперервна об'єктивна потреба суспільства в досягненні гармонії відносин між ролю окремих людей, класів, інших більш дрібних соціальних груп та їхнім соціальним становищем, працею і винагородою, злочином і покаранням, достоїнствами людей і їх суспільним визнанням, між правами й обов'язками. Справедливість є показником легітимності чи делегітимізації державно-владних процесів у державі. Феномен свободи сприяє виникненню правових зв'язків між державною владою та громадянським суспільством, забезпечуючи взаємовплив і модифікацію цих явищ на сучасному етапі розвитку соціального буття [18, с. 7].

Заслугує на увагу думка Н. Смелзера, який зауважив, що незалежно від визначення влади, необхідно бачити різницю між владою і силою. Сила – це застосування фізичного впливу, щоб нав'язати свою волю іншим. В світовій історії неодноразово були прецеденти, коли влада і сила були тотожними поняттями. Сьогодні демократичні процеси вимагають від влади управляти з мінімальним застосуванням сили. Громадяни посттоталітарних суспільств до цього часу схильні ототожнювати силу і владу, і перехід до нового сприйняття влади потребує значного часу, зміни поколінь. Саме такі процеси ми спостерігаємо в сучасній Україні. Суспільство виборює свободу від тотальної влади.

Підтвердженням цього можуть служити політичні події, зокрема Помаранчева революція 2004 року та Революція гідності 2014 року.

Висновки. Зарубіжні теоретико-правові традиції організації державної влади мають важливе значення для сучасного розвитку суспільства і держави. Саме питання влади і процесів управління суспільством ставали важливими для філософів, політиків та правників. Влада надає суспільству цілісність, керованість, служить найважливішим фактором організованості і порядку. Іншими словами, це системоутворюючий елемент, що забезпечує історично соціальну життєздатність. Під впливом влади суспільні відносини стають цілеспрямованими, набувають характеру керуючих та контрольованих зв'язків, а спільне життя людей стає організованим та впорядкованим

Для України, яка перебуває на етапі реформ, історичний та сучасний досвід організації державної влади зарубіжних країн саме в ціннісному аспекті має особливе значення, оскільки зміни мають стосуватись усіх сфер суспільного життя та здійснення влади як на центральному так і місцевому рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конфуций. Уроки мудрости: сочинения / пер. с древнекит. М. А. Блюменкранца. – М.: ЭКСМО-Пресс; Харьков: Фолио, 2002. – С. 15–126.
2. Лао-цзы. Дао дэ цзин / пер. с древнекит. Ян Хиншуна. – М.: ЭКСМО-Пресс; Харьков: Фолио, 1999. – С. 9–34.
3. История политических и правовых учений: учебник / под ред. В. С. Нерсесянца. – М.: Норма-Инфра-М, 2001. – 736 с.
4. Цицерон М. Т. Про державу. Про закони. Про природу богів / М. Т. Цицерон. – Київ: Основи, 1998. – С. 27–152.
5. Макиавелли Н. Государь. Рассуждения о первой декаде Тита Ливия. О воинском искусстве: сб. / Н. Макиавелли. – Минск: Попурри, 1998. – 672 с.
6. Фридрих Великий. АнтиМакиавелли / Фридрих Великий // Книга государя: антология. – СПб.: Амфора, 2004. – С. 290–416.
7. Франклин Б. О переработке Библии / Б. Франклин; пер. с англ. А. Старцева // Американские просветители: избр. произведение: в 2 т. / [сост. Н. М. Гольдберг; ред. Б. Э. Быховский]. – М.: Мысль, 1968. – Т. 1. – 1968. – С. 119–120.
8. Максимов С. І. Філософія права: сучасні інтерпретації / С. І. Максимов. – 2-ге вид., доповн. – Харків: Право, 2012. – 432 с.
9. История политических и правовых учений: хрестоматия / сост. Г. Г. Демиденко. – Харьков: Факт, 1999. – 1080 с.
10. Энциклопедический социологический словарь / под общ. ред. Г. В. Осипова. – М.: ИСПИРАН, 1995. – 857 с.
11. Даль В. И. Толковый словарь живого великорусского языка: в 4 т. / В. И. Даль. – М.: Терра Книж. клуб, 1998. – Т. 1. – 1052 с.
12. Локк Дж. Сочинение: в 3 т. / пер. с англ. и лат. – М.: Мысль, 1988. – Т. 3. – 721 с.

13. Домбровська О. Влада як правова категорія: поняття, види та функції / О. Домбровська // Вісник центральної виборчої комісії. – 2008. – № 4 (14). – С. 73–77.
14. Саверенчук О. В. Феномен власти. Особенности его трансформации к социальным условиям / О. В. Саверенчук // Вісник Луганської академії внутрішніх справ. – 2003. – Вип. 3. – С. 18–26.
15. Сиренко В. Ф. Интересы и власть : монография / В. Ф. Сиренко. – Киев : Ориан, 2006. – 534 с.
16. Вебер М. Основные понятия стратификации / М. Вебер // Социс. – 1994. – № 5. – С. 147–156.
17. Парсонс Т. О понятии «политическая власть» / Т. Парсонс // Антология мировой политической мысли : в 4 т. – М., 1997. – Т. 2. – С. 479–486.
18. Юськів Н. В. Державна влада: філософсько-правове дослідження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.12 / Н. В. Юськів. – Львів, 2013. – 19 с.

REFERENCES

1. Konfutsii. (2002). *Uroki mudrosti [Wisdom lessons]*. (M.A. Bliumenkranc, Trans). Moscow: EKSMO-Press; Harkov: Folio [in Russian].
2. Lao-czy. (1999). *Dao de czin [Tao Te Ching]*. (Yan Khinshun, Trans). Moscow: EKSMO-Press; Harkov: Folio [in Russian].
3. Nersesians, V.S. (Eds.). (2001). *Istoriia politicheskikh i pravovykh uchenyi [History of political and legal studies]*. Moscow: Norma-Infra-M [in Russian].
4. Tsytseron, M.T. (1998). *Pro derzhavu. Pro zakony. Pro pryrodu bohiv [About the state. About the laws. About the nature of the gods]*. Kyiv: Osnovy [in Russian].
5. Makiavelli, N. (1998). *Gosudar. Rassujdeniia o pervoi dekadie Tita Livii. O voinskom iskusstve [Sovereign Reasoning about the first decade of Titus Libya. About martial art]*. Minsk: Popurri [in Russian].
6. Fridrih Velikii. (2004). *AntiMakiavelli [AntiMachiavelli]. Kniga gosudarla: Antologiya, Book of the Sovereign: An Anthology*. SPb.: Amfora [in Russian].
7. Franklin, B.V (1968). О pererabotke Biblii [About Bible Recycling]. (A. Starcev, Trans). *Amerikanskii prosvetiteli, American Enlightenment*. (Vols. 1). Moscow: Mysl [in Russian].
8. Maksymov, S.I. (2012). *Filosofii prava: suchasni interpretatsii [Philosophy of Law: Contemporary Interpretations]* (2nd ed., rev.). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
9. Demidenko, G.G. (1999). *Istoriia politicheskikh i pravovykh uchenii [History of political and legal studies]*. Harkov: Fakt [in Russian].
10. Osipova, V. (Eds.). (1995). *Enciklopedicheskii sociologicheskii slovar [Encyclopedic sociological dictionary]*. Moscow: ISPIRAN [in Russian].
11. Dal, V.I. (1998). *Tolkovyi slovar jivogo velikorusskogo yazyka [Explanatory dictionary of the living Great Russian language]*. (Vols. 1). Moscow: Terra Knij. klub [in Russian].
12. Loka, Dzh. (1988). *Sochinenie [The writing]*. (Vols. 3). Moscow: Mysl [in Russian].
13. Dombrovska, A. (2008). Vlada yak pravova katehoriia: poniattia, vydy ta funktsii [Authorities as a legal category: concepts, types and functions]. *Visnyk tsentralnoi vyborchoi komissii, Bulletin of the Central Election Commission*, 4(14), 73-77 [in Ukrainian].
14. Saverenchuk, A.V. (2003). Fenomen vlasti. Osobennosti ego transformatsii k socialnym usloviiam [The phenomenon of power. Features of its transformation to social conditions]. *Veisnyk Luhanskoi akademii vnutrishnikh sprav, Journal of the Lugansk Academy of Internal Affairs*, 3, 18-26 [in Russian].
15. Sirenko, V.F. (2006). *Interesy i vlast [Interests and power]*. Kiev: Oriiani [in Russian].

16. Veber, M. (1994). Osnovnye poniatii stratifikacii [Basic concepts of stratification]. *Socis, Socis*, 5, 147-156 [in Russian].

17. Parsons, T. (1997). O poniatii "politicheskaia vlast" [On the concept of "political power"]. *Antologija mirovoi politicheskoi mysli, Anthology of world political thought*. (Vols. 2). Moscow [in Russian].

18. Yuskiv, N.V. (2013). Derzhavna vlada: filosofsko-pravove doslidzhennia [State power: philosophical and legal research]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Lviv [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 25.09.2018

Kravtsova Z. – Ph.D in Law, Assistant of the Department of Constitutional Law of the Law Faculty of Kyiv National Taras Shevchenko University, Kyiv, Ukraine

Foreign Theoretical and Legal Traditions of Organization of State Power

The article is devoted to the coverage of foreign philosophical, theoretical and legal traditions of the organization of state power. The legal nature of state power and its interpretation at different stages of human development are considered by author. Issues of the relationship between state power and ideological social orientations are revealed. The correlation between state power and society is explained, the necessity to organize knowledge in the scientific system and make them the property of citizens in order to streamline a more organized, cultural, civilized, secure and free life. Today, democratic processes require the power to govern with minimal use of force. Citizens of post-totalitarian societies tend to equate force and power, and the transition to a new perception of power requires a considerable amount of time, a change in generations. It is such processes that we observe in modern Ukraine. Society fights freedom from total power. Political events, such as the 2004 Orange Revolution and the 2014 Dignity Revolution, may serve as confirmation of this. For Ukraine, which is at the stage of reforms, the historical and contemporary experience of organizing the state power of foreign countries has a particular importance, since the changes should apply to all spheres of public life and the exercise of power both at central and local levels.

Keywords: theoretical and legal traditions; power; formation; state power; organization; historical development.